

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

NGUYỄN THỊ NH- QUỲNH

**Ý THỨC PHÁP LUẬT VÀ HOẠT ĐỘNG
TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC
PHÁP LUẬT Ở NƯỚC TA HIỆN NAY**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI - 2009

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

NGUYỄN THỊ NH- QUỲNH

**Ý THỨC PHÁP LUẬT VÀ HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN
PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT Ở NƯỚC TA HIỆN NAY**

Chuyên ngành : Lí luận và lịch sử nhà nước và pháp luật

Mã số : 60 38 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT HỌC

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS Hoàng Thị Kim Quế

HÀ NỘI - 2009

MỤC LỤC CỦA LUẬN VĂN

Trang

Trang phụ bìa

Lời cam đoan

Mục lục

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ Ý THỨC PHÁP LUẬT VÀ VAI TRÒ CỦA HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT ĐỐI VỚI Ý THỨC PHÁP LUẬT	8
1.1. Ý thức pháp luật	8
1.1.1. Khái niệm	8
1.1.2. Đặc điểm của ý thức pháp luật	12
1.1.3. Chức năng của ý thức pháp luật	16
1.1.4. Cơ cấu của ý thức pháp luật	17
1.1.5. Mối quan hệ giữa ý thức pháp luật với pháp luật và hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật	21
1.2. Hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và vai trò đối với ý thức pháp luật	25
1.2.1. Hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật	25
1.2.1.1. Khái niệm	25
1.2.1.2. Một số hình thức tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật chủ yếu	26
Chương 2: THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT VÀ Ý THỨC PHÁP LUẬT	41
2.1. Thực trạng các quy định pháp luật về hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật	41
2.2. Thực trạng về tổ chức thực hiện các hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật	47
2.2.1. Giai đoạn từ năm 2003 đến năm 2007	47
2.2.2. Giai đoạn từ năm 2008 đến 6 tháng đầu năm 2009	57
2.3. Thực trạng ý thức pháp luật của người dân	60
Chương 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN, NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT NHẪM GÓP PHẦN NÂNG CAO Ý THỨC PHÁP LUẬT	66
3.1. Tính đồng bộ của hệ thống các giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật nhằm nâng cao ý thức pháp luật	66
3.2. Các giải pháp chủ yếu	70
3.2.1. Xây dựng và hoàn thiện thể chế cho công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật	70
3.2.2. Đa dạng hóa và đổi mới các hình thức, biện pháp và phương tiện phổ biến giáo dục pháp luật	76
3.2.3. Kiện toàn nguồn nhân lực thực hiện công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật	77
3.2.4. Hoàn thiện chính sách, chế độ về quản lý và sử dụng nguồn kinh phí phục vụ công tác phổ biến giáo dục pháp luật	80
KẾT LUẬN	83
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	84

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong tình hình mới hiện nay xu thế hội nhập kinh tế quốc tế đang diễn ra mạnh mẽ trên mọi lĩnh vực và nước ta đang trong quá trình tiến hành xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của dân, do dân, vì nhân dân. Một trong những đặc điểm cơ bản của học thuyết về Nhà nước pháp quyền nói chung là yếu tố thượng tôn pháp luật. Đối với Việt Nam, pháp luật cũng giữ một vị thế vô cùng quan trọng trong việc duy trì trật tự kỷ cương và thúc đẩy nhà nước phát triển lớn mạnh theo định hướng xã hội chủ nghĩa: dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng và văn minh.

Nhằm phục vụ mục tiêu xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tại Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX Đảng ta đã nhấn mạnh nhiệm vụ: "Phát huy dân chủ đi đôi với giữ vững kỷ luật, kỷ cương, tăng cường pháp chế, quản lý xã hội bằng pháp luật, tuyên truyền giáo dục toàn dân, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật". Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa yêu cầu pháp luật có vị trí tối thượng trong đời sống xã hội. Đó là một hệ thống pháp luật dân chủ được ban hành bởi cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất, phải được tuân thủ bởi chính nhà nước và mọi cá nhân, tổ chức trong xã hội. Vì vậy, đồng thời với quá trình xây dựng, hoàn thiện hệ thống pháp luật, Nhà nước ta đã và đang nỗ lực tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật và nâng cao ý thức chấp hành pháp luật cho mọi tầng lớp nhân dân.

Ý thức pháp luật của mọi tầng lớp nhân dân trong xã hội sẽ là tiền đề quan trọng cho sự phát triển của đất nước: từ đó để hình thành lối sống tôn trọng pháp luật, sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật. Ý thức pháp luật của nhân dân Việt Nam là ý thức pháp luật của giai cấp công nhân, nông dân và các tầng lớp khác trong xã hội có lợi ích thống nhất nhau về cơ bản nên tạo ra sự thống nhất cao về ý thức pháp luật. Điều đó thể hiện sự thống nhất về tư tưởng, chính trị của các giai cấp, tầng lớp nhân dân trong xã hội ta. Qua mỗi thời kỳ lịch sử khác nhau thì ý thức pháp luật của nhân dân Việt Nam cũng có sự phát triển tương ứng, tuy nhiên do bản chất lạc hậu, bảo thủ cố hữu của ý thức pháp luật trong một số giai đoạn lịch sử nhất định thì sự thay đổi để thích ứng với tồn tại xã hội mới của ý thức pháp luật rất là chậm chạp, đôi khi là rào cản của sự phát triển.

Do vậy, việc nghiên cứu và nhận thức rõ bản chất, cơ cấu, chức năng của ý thức pháp luật, mối quan hệ với pháp luật và văn hóa pháp lý là hoạt động rất cần thiết để từ đó có những giải pháp nhằm nâng cao ý thức pháp luật. Điều này có ý nghĩa lý luận và thực tiễn quan trọng đối với việc cải cách bộ máy hành chính nhà nước, cải cách tư pháp, hoàn thiện sự điều chỉnh của pháp luật trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam hiện nay.

Một trong những phương thức, giải pháp nhằm nâng cao ý thức pháp luật cho nhân dân là hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật. Công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật trong tình hình mới hiện nay được coi là một bộ phận của công tác giáo dục chính trị, tư tưởng là nhiệm vụ trọng tâm của toàn bộ hệ thống chính trị đặt dưới sự lãnh đạo thống nhất của Đảng cộng sản Việt Nam. Với rất nhiều hình thức, phương tiện tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật phong phú như hiện nay thì công tác phổ biến giáo dục pháp luật được thực hiện một cách thường xuyên, liên tục và kịp thời.

Trong thời gian khoảng 10 năm trở lại đây công tác phổ biến giáo dục pháp luật không ngừng được nâng cao, hoàn thiện cả về nội dung lẫn phương thức thực hiện và đã

đạt được nhiều thành tựu đáng khích lệ. Hàng loạt văn bản quy phạm pháp luật về công tác phổ biến giáo dục pháp luật được ban hành để hướng dẫn, chỉ đạo công tác này. Đặc biệt từ năm 2002 trở đi sau khi Thủ tướng chính phủ ban hành Quyết định số: 13/2003/QĐ-TTg ngày 17/01/2003 phê duyệt "Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật giai đoạn từ năm 2003 đến năm 2007", tiếp theo đó Bộ Tư pháp và các bộ, ngành, địa phương liên tục ban hành các văn bản hướng dẫn công tác này tại đơn vị thuộc sự quản lý của mình. Đồng thời rất nhiều văn bản pháp luật liên tịch giữa các bộ, các ngành cũng ban hành đồng loạt nhằm phối hợp có hiệu quả trong công tác phổ biến giáo dục pháp luật. Năm 2008 Thủ tướng Chính phủ tiếp tục ban hành Quyết định số 37 ngày 12/03/2008 phê duyệt "Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật giai đoạn 2008 - 2012".

Các nội dung pháp luật cần tuyên truyền được phổ biến kịp thời, sâu rộng đến toàn thể cán bộ, nhân dân cả nước. Nhìn chung thì ý thức pháp luật của đa số cán bộ, nhân dân đã có nhiều tiến bộ: sự hiểu biết pháp luật và vận dụng pháp luật trong đời sống văn hóa, xã hội được nâng lên rõ rệt thể hiện qua việc chấp hành nghiêm chỉnh các chế độ, chính sách của Đảng và Nhà nước; các vụ việc kiện tụng liên quan đến quyền, lợi ích của cán bộ, nhân dân giảm; tình trạng tội phạm cũng đã được khắc phục; nhân dân có thể tự bảo vệ các quyền, lợi ích cơ bản của mình nhờ có kiến thức đúng đắn về pháp luật của mình...

Tuy nhiên chúng ta cũng phải nhìn nhận rằng, trong bối cảnh xã hội luôn phát triển không ngừng, đặc biệt trong thời gian gần đây khi sự hội nhập kinh tế quốc tế diễn ra mạnh mẽ, tốc độ phát triển của công nghệ thông tin bùng nổ... Xuất phát từ điều đó xã hội Việt Nam cũng đang và sẽ tiếp nhận nhiều thông tin với mức độ ảnh hưởng khác nhau đến đời sống của nhân dân Việt Nam (tác động tiêu cực hoặc tích cực). Theo đánh giá của các nhà làm công tác xây dựng luật, bảo vệ pháp luật cho thấy bên cạnh tác động tích cực là thúc đẩy xã hội phát triển về nhiều mặt kinh tế, văn hóa, xã hội, chính trị... thì còn có những tác động tiêu cực: đời sống của một số bộ phận nhân dân trong xã hội sống theo nếp sống không lành mạnh của các nước tư bản phát triển, tỷ lệ người phạm tội trong lứa tuổi thanh thiếu niên ngày càng tăng, nhận thức về pháp luật của người dân không đồng đều giữa khu vực thành thị và nông thôn...

Như vậy, nâng cao ý thức pháp luật trong cán bộ, nhân dân nhằm hình thành nếp sống tôn trọng pháp luật, sống và làm việc theo pháp luật là một tất yếu khách quan đặc biệt là trong điều kiện xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Trong số những hoạt động, phương thức để hoàn thiện nâng cao ý thức pháp luật cho cán bộ, nhân dân thì hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật là một phương thức có vị trí, vai trò vô cùng quan trọng. Vì vậy, các giải pháp nhằm nâng cao, hoàn thiện hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật sẽ là biện pháp hiệu quả góp phần xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật. Với tầm quan trọng và ý nghĩa lớn lao như trên hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật luôn nhận được sự quan tâm sát sao của mọi cấp, mọi ngành dưới sự lãnh đạo thống nhất của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Trong phạm vi luận văn này, tác giả tập trung đi sâu vào phân tích, đánh giá thực trạng ý thức pháp luật của người dân Việt Nam (trên một số phương diện cụ thể) và những kết quả mà công tác phổ biến giáo dục pháp luật đã đạt được trong thời gian qua. Từ đó xem xét đến tác động (tích cực, tiêu cực) của kết quả đó đối với vấn đề nâng cao ý thức pháp luật cho nhân dân, hình thành nếp sống sống và làm việc theo Hiến pháp, pháp luật. Bên cạnh đó nêu ra một số kiến nghị cụ thể về việc xây dựng, hoàn thiện nội dung dự thảo Luật phổ biến giáo dục pháp luật đang được các nhà soạn

thảo luận trao đổi lấy ý kiến; các giải pháp nâng cao, hoàn thiện công tác phổ biến giáo dục pháp luật nhằm góp phần nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân trong cả nước.

2. Tình hình, phạm vi nghiên cứu đề tài

Vấn đề ý thức pháp luật và hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật của nước ta trong giai đoạn hiện nay luôn nhận được sự quan tâm của mọi cấp, mọi ngành trong cả nước. Trong tình hình mới hiện nay hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật diễn ra rất sôi nổi và đạt được nhiều kết quả đáng khích lệ. Với đề tài "***Ý thức pháp luật và hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật ở nước ta hiện nay***" đã được nghiên cứu, tìm hiểu dưới nhiều hình thức như luận án, luận văn, khóa luận tốt nghiệp. Ngoài ra, vấn đề này còn được nghiên cứu, bình luận, trao đổi thông qua các bài viết đăng trên các Tạp chí chuyên ngành như: Nghiên cứu lập pháp, Luật học, Dân chủ và pháp luật, Nhà nước và pháp luật...

Bên cạnh đó đề tài trên cũng được triển khai thành một số đề tài khoa học cấp Bộ, cấp tỉnh như Bộ Tư pháp, Bộ Quốc phòng, tỉnh Nam Định, Hưng Yên, Hòa Bình, Quảng Nam, Bình Định... đặc biệt trong thời gian năm năm trở lại đây vấn đề này càng được quan tâm nghiên cứu.

Luận văn này người viết tập trung nghiên cứu những vấn đề về phương diện lý luận chung về ý thức pháp luật và hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật được quy định trong hệ thống các tài liệu, văn bản quy phạm pháp luật Việt Nam và thực tiễn áp dụng. Đồng thời đưa ra một số kiến nghị nhằm nâng cao, hoàn thiện hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật từ đó góp phần nâng cao ý thức pháp luật cho cán bộ, nhân dân trong tình hình mới hiện nay.

3. Mục đích nghiên cứu đề tài

Mục đích chung: Qua nghiên cứu đề tài, người viết mong muốn đóng góp một số ý kiến về việc hoàn thiện, nâng cao hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật góp phần nâng cao ý thức pháp luật cho cán bộ, nhân dân trong tình hình mới hiện nay. Thông qua việc đưa ra một số kiến nghị về các quy định của pháp luật, cách thức triển khai thực hiện trên thực tế đối với công tác phổ biến giáo dục pháp luật nhằm nâng cao ý thức chấp hành pháp luật trong nhân dân.

Mục đích cụ thể: Luận văn tìm hiểu, nghiên cứu và hướng tới các mục tiêu cụ thể sau:

- Những vấn đề mang tính chất lý luận chung về Ý thức pháp luật và hoạt động Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật.
- Mối quan hệ biện chứng giữa Ý thức pháp luật với Pháp luật và hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật.
- Vai trò của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật đối với việc xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật.
- Sự ghi nhận và quy định trong hệ thống văn bản pháp luật của Việt Nam đối với vấn đề ý thức pháp luật và hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật.
- Phân tích, đánh giá thực trạng ý thức pháp luật và kết quả đạt được của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật của nước ta trong giai đoạn hiện nay.
- Đưa ra một số giải pháp, kiến nghị hoàn thiện, nâng cao chất lượng của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật nhằm góp phần xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật trong nhân dân.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu luận văn

Luận văn được nghiên cứu và hình thành trên cơ sở vận dụng các phương pháp luận chủ nghĩa duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của học thuyết Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Tác giả luận văn đã sử dụng một số phương pháp nghiên cứu cụ thể như: phân tích, tổng hợp, đối chiếu giữa lý luận và thực tiễn....

5. Kết cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, nội dung của luận văn gồm 3 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận về ý thức pháp luật và vai trò của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật đối với ý thức pháp luật.

Chương 2: Thực trạng về hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và ý thức pháp luật.

Chương 3: Một số giải pháp hoàn thiện, nâng cao chất lượng hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật nhằm nâng cao ý thức pháp luật.

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ Ý THỨC PHÁP LUẬT VÀ VAI TRÒ CỦA HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT ĐỐI VỚI Ý THỨC PHÁP LUẬT

1.1. Ý thức pháp luật

1.1.1. Khái niệm

Khái niệm ý thức pháp luật được các nhà nghiên cứu khoa học nhìn nhận dưới nhiều phương diện lý luận, góc độ khác nhau. Nhưng nhìn chung các khái niệm đều có những điểm tương đồng nhất định về quan niệm, thái độ của chủ thể đối với pháp luật. Trên cơ sở nghiên cứu chúng ta có quan tâm đến một số quan điểm chính thống hiện nay như:

Các nhà khoa học pháp lý của Đại học Quốc gia Hà Nội thống nhất theo quan niệm ý thức pháp luật là một hình thái của ý thức xã hội và dưới dạng chung nhất là "Ý thức pháp luật là tổng thể những tư tưởng, học thuyết, quan điểm, thái độ, tình cảm, sự đánh giá của con người về pháp luật trên các phương diện, tiêu chí cơ bản như: về sự cần thiết hay không cần thiết, về vai trò, chức năng của pháp luật về tính công bằng hay không công bằng, đúng đắn hay không đúng đắn của các quy định pháp luật hiện hành, pháp luật đã qua trong quá khứ, pháp luật cần phải có, về tính hợp pháp hay không hợp pháp trong hành vi của các cá nhân, nhà nước, các tổ chức xã hội".

Trong văn kiện của Đảng Cộng sản Việt Nam, khái niệm và vai trò của ý thức pháp luật đã được giải thích như sau: "Ý thức pháp luật là một dạng nhận thức tổng hợp của con người bao gồm hai nhóm: trí tuệ về pháp luật và ý chí pháp luật. Có ý thức pháp luật của công dân, ý thức pháp luật của các tập thể, của giai cấp, của Nhà nước, của Đảng cầm quyền. Ý thức pháp luật đúng đắn, trong sáng của các chủ thể nêu trên là một trong những yếu tố góp phần tạo môi trường pháp lý an toàn, lành mạnh, là biện pháp cơ bản để tăng cường kỷ cương pháp chế của đất nước để phòng chống có hiệu quả các biểu hiện tiêu cực trong xã hội".

Sự thể hiện tập trung của ý thức pháp luật một hình thái ý thức xã hội - là hệ thống tư tưởng pháp luật, tức là hệ thống các quan điểm pháp luật dựa trên những lập trường khoa học và xã hội nhất định. Ý thức pháp luật có các nội dung chủ yếu: sự hiểu biết

pháp luật, thái độ với pháp luật, khả năng thực hiện và áp dụng pháp luật. Ý thức pháp luật gắn bó mật thiết với văn hóa pháp lý và văn hóa xã hội nói chung.

Ý thức pháp luật kiểu mới được xây dựng, hoàn thiện của chúng ta hiện nay được hình thành từ những học thuyết, quan điểm của các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin. Nội dung này được thể hiện rõ nét qua các cương lĩnh của các Đảng công nhân và các yêu sách đấu tranh của giai cấp vô sản. Thông qua những tác phẩm đó các ông đã chỉ cho giai cấp vô sản thấy rằng: những yêu cầu, đòi hỏi về mặt pháp lý để xây dựng một xã hội mới, trong đó có những khái niệm quan trọng trong pháp luật tạo cơ sở pháp lý để phát triển ý thức pháp luật mới. Song song với sự phát triển của xã hội khi các hệ thống mối quan hệ xã hội mới và pháp luật thì ý thức pháp luật kiểu mới cũng ngày càng được phát triển và nâng cao phù hợp với thời đại.

Từ những quan điểm trên chúng ta có thể hiểu khái niệm ý thức pháp luật một cách chung nhất là tổng hợp những hiểu biết của con người về tri thức pháp luật thông qua hệ thống các quan điểm, tư tưởng; là thái độ của con người đối với pháp luật và thực tiễn thực hiện, áp dụng pháp luật thông qua xử sự của con người.

1.1.2. Đặc điểm của ý thức pháp luật

a) Với tư cách là một hình thái ý thức xã hội, ý thức pháp luật chịu sự quy định của tồn tại xã hội, nhưng nó cũng có tính độc lập tương đối:

Thứ nhất, ý thức pháp luật thường lạc hậu hơn so với tồn tại xã hội:

Thứ hai, ý thức pháp luật mặc dù lệ thuộc rất nhiều vào tồn tại xã hội và chịu sự quy định của nó nhưng vẫn có tính độc lập tương đối:

Thứ ba, ý thức pháp luật phản ánh tồn tại xã hội của một thời đại nào đó, song nó cũng kế thừa những yếu tố nhất định thuộc về ý thức pháp luật của thời đại trước đó. Tuy nhiên sự kế thừa đó có thể là tiêu cực hoặc tích cực.

Thứ tư, ý thức pháp luật tác động trở lại đối với tồn tại xã hội, với ý thức chính trị, đạo đức và các yếu tố thuộc thượng tầng kiến trúc pháp lý như nhà nước và pháp luật.

b) Ý thức pháp luật mang tính giai cấp:

Về nguyên tắc, chỉ có ý thức pháp luật của giai cấp thống trị là được thể hiện thành pháp luật. Thông thường trong lịch sử từ trước đến nay thì ý thức pháp luật của giai cấp thống trị và giai cấp bị trị là mâu thuẫn với nhau về quyền, lợi ích của họ trong xã hội.

1.1.3. Chức năng của ý thức pháp luật

a) Chức năng nhận thức

b) Chức năng mô hình hóa pháp lý

c) Chức năng điều chỉnh

1.1.4. Cơ cấu của ý thức pháp luật

Ý thức pháp luật là một hiện tượng chính trị - pháp lý có cơ cấu phức tạp. Dựa trên từng căn cứ nhất định có nhiều cách để phân chia ý thức pháp luật với các bộ phận cấu thành khác nhau. Và mỗi cách phân chia này sẽ có ý nghĩa nhất định đối với việc nhận thức bản chất, đặc điểm và vai trò của ý thức pháp luật.

** Căn cứ vào tính chất nội dung: Ý thức pháp luật có thể chia ra thành hệ tư tưởng pháp luật và tâm lý pháp luật.*

** Căn cứ vào mức độ và phạm vi nhận thức: Ý thức pháp luật có thể chia thành ý thức pháp luật thông thường và ý thức pháp luật mang tính lý luận.*

** Căn cứ và chủ thể mang ý thức pháp luật: Ý thức pháp luật được chia thành ba bộ phận cấu thành: ý thức pháp luật xã hội, ý thức pháp luật nhóm và ý thức pháp luật cá nhân.*

1.1.5. Mối quan hệ giữa Ý thức pháp luật với pháp luật và hoạt động tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật

a) Mối quan hệ với pháp luật:

Thứ nhất, ý thức pháp luật và hoạt động xây dựng pháp luật:

Thứ hai, ý thức pháp luật và thực hiện pháp luật:

b) Mối quan hệ với hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật

1.2. Hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và vai trò đối với ý thức pháp luật

1.2.1. Hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật

1.2.1.1. Khái niệm

Hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật là việc sử dụng những hình thức khác nhau tác động một cách có hệ thống và thường xuyên đến ý thức của con người nhằm trang bị những kiến thức pháp lý nhất định để từ đó họ có những nhận thức đúng đắn về pháp luật, tôn trọng pháp luật và tự giác xử sự theo yêu cầu của pháp luật.

1.2.1.2. Một số hình thức tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật chủ yếu

** Tuyên truyền miệng trong phổ biến giáo dục pháp luật*

Tuyên truyền miệng về pháp luật là một hình thức tuyên truyền mà người nói trực tiếp nói với người nghe về lĩnh vực pháp luật đó chủ yếu là phổ biến, giới thiệu các quy định pháp luật nhằm nâng cao nhận thức pháp luật cho người nghe hành động theo các chuẩn mực.

** Phổ biến giáo dục pháp luật qua báo chí*

Tuyên truyền pháp luật qua báo chí là hình thức tuyên truyền các nội dung pháp luật liên quan thông qua các phương tiện thông tin đại chúng là báo chí với nhiều hình thức thể hiện phong phú.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật qua mạng lưới truyền thanh cơ sở*

Tuyên truyền pháp luật qua mạng lưới truyền thanh cơ sở là hình thức tuyên truyền các nội dung pháp luật liên quan thông qua các phương tiện đại chúng ở địa phương.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật qua mạng Internet*

Tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật trên mạng Internet là một hình thức tuyên truyền hiện đại nhằm truyền tải những thông tin, yêu cầu, nội dung các quy định pháp luật kịp thời, tiết kiệm nhiều thời gian, công sức cho việc tự tìm hiểu.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật thông qua các cuộc thi tìm hiểu pháp luật*

Thi tìm hiểu pháp luật là hình thức thi do cơ quan nhà nước, các tổ chức, các doanh nghiệp tổ chức nhằm động viên, khuyến khích đối tượng tìm đọc, nâng cao hiểu biết pháp luật, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của đối tượng và nâng cao dân trí pháp lý. Thi tìm hiểu pháp luật là một trong các hoạt động tuyên truyền, phổ biến, giáo

dục pháp luật, là cầu nối truyền tải những nội dung pháp luật vào cuộc sống, là hình thức sinh hoạt văn hóa pháp lý có sức hấp dẫn và hiệu quả.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật thông qua hệ thống sách pháp luật*

Sách pháp luật là một loại tài liệu phổ biến pháp luật thông qua văn hóa đọc của người đọc sách là hình thức tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật đặc thù. Đặc trưng của hình thức này là truyền bá những nội dung, kiến thức pháp luật thiết yếu trong đời sống cho mọi người thông qua việc đọc sách. Người dân có thể chủ động tìm hiểu, nghiên cứu, tiếp cận kiến thức pháp luật qua việc đọc sách, nghiên cứu sách pháp luật để đáp ứng các nhu cầu của bản thân.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật thông qua Câu lạc bộ pháp luật*

Câu lạc bộ pháp luật được thành lập và hoạt động trên tinh thần tự nguyện tham gia của những người có nhu cầu tìm hiểu pháp luật, tích cực đấu tranh bảo vệ pháp luật, nhiệt tình tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật. Thông qua các hoạt động sinh hoạt của Câu lạc bộ pháp luật nhằm góp phần nâng cao hiểu biết pháp luật, gây dựng lòng tin đối với pháp luật, nâng cao ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật, hình thành thói quen sống và làm việc theo pháp luật của các hội viên nói riêng và toàn thể nhân dân nói chung.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật qua hoạt động trợ giúp pháp lý*

Trợ giúp pháp lý được hiểu là là việc cung cấp dịch vụ pháp lý miễn phí cho người được trợ giúp pháp lý theo quy định của pháp luật, giúp người được trợ giúp pháp lý bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của mình, nâng cao hiểu biết pháp luật, ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật; góp phần vào việc phổ biến giáo dục pháp luật, bảo vệ công lý, bảo đảm công bằng xã hội, phòng ngừa, hạn chế tranh chấp và vi phạm pháp luật (điều 3 Luật trợ giúp pháp lý năm 2007).

** Phổ biến giáo dục pháp luật qua hoạt động hòa giải cơ sở*

Phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua hoạt động hòa giải ở cơ sở là việc các tổ viên hòa giải bằng hoạt động hòa giải của mình cung cấp các kiến thức pháp luật, bồi dưỡng tình cảm pháp luật cho các bên tranh chấp và những người khác trong cộng đồng dân cư nhằm mục đích hình thành ở họ sự hiểu biết pháp luật, ý thức tôn trọng pháp luật và thói quen hành động theo pháp luật.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật qua hoạt động xét xử của tòa án nhân dân*

Trong hoạt động tư pháp, xét xử được coi là khâu trung tâm có vai trò quyết định, bởi hoạt động xét xử bao giờ cũng gắn với việc Tòa án nhân dân Nhà nước ra một quyết định hoặc bản án bảo vệ lợi ích Nhà nước, tổ chức xã hội, quyền và lợi ích hợp pháp của công dân, giáo dục công dân tuân thủ pháp luật. Tòa án có thể thực hiện việc giáo dục pháp luật bằng nhiều hình thức, nhưng tập trung và quan trọng nhất vẫn là phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua hoạt động xét xử.

** Tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật lồng ghép trong hoạt động tư vấn pháp luật*

Tư vấn pháp luật nói một cách chung nhất được hiểu là việc giải đáp pháp luật, hướng dẫn ứng xử đúng pháp luật, cung cấp dịch vụ pháp lý nhằm giúp công dân, tổ chức trong nước và quốc tế thực hiện và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của họ.

1.2.2. Vai trò của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật đối với việc xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật

Để xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật có rất nhiều biện pháp trực tiếp cũng như gián tiếp tác động đến nhận thức và xử sự của người dân. Tuy nhiên, trong số rất nhiều biện pháp đó thì hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật được coi là biện pháp có vai trò đặc biệt quan trọng. Với nhiều hình thức, phương tiện phong phú và đa dạng hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật đã góp phần quan trọng vào việc hình thành và nâng cao ý thức pháp luật cho người dân. Chúng ta có thể đánh giá vai trò của hoạt động này đối với việc nâng cao ý thức pháp luật ở một số khía cạnh cơ bản.

Chương 2

THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT VÀ Ý THỨC PHÁP LUẬT

2.1. Thực trạng các quy định pháp luật về hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật

Trong suốt thời gian qua, và nhất là những năm trở lại đây Đảng và Nhà nước ta luôn dành sự quan tâm, lãnh đạo đối với hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật đặc biệt trong giai đoạn xây Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Chính phủ đã giao nhiệm vụ quản lý, triển khai thực hiện công tác này cho ngành tư pháp chỉ đạo thống nhất từ trung ương xuống địa phương. Các văn bản pháp luật quy định về hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật và vai trò của nó đối với việc xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật được quy định rải rác ở rất nhiều các văn bản có giá trị pháp lý khác nhau. Và tồn tại, khó khăn lớn nhất về phương diện cơ sở pháp lý trong công tác phổ biến giáo dục pháp luật là chưa có Luật phổ biến giáo dục pháp luật quy định thống nhất về thể chế đối với công tác này.

Chúng ta có thể thấy rằng, mặc dù hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật có tác động quan trọng đối với đời sống pháp luật, đặc biệt trong tình hình mới. Nhưng từ trước đến nay hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật được quy định rải rác trong hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật chủ yếu là thông qua các Quyết định của Chính phủ phê duyệt các Chương trình, Đề án tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật trong phạm vi toàn quốc và hệ thống văn bản của các Bộ, các ngành, các địa phương hướng dẫn và chỉ đạo công tác phổ biến pháp luật trong phạm vi cơ quan, địa phương mình quản lý.

Thực tế trên dẫn đến tình trạng công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật không được hiểu và áp dụng thống nhất. Cách thức thực hiện và hiệu quả của công tác này giữa các vùng miền, bộ ngành có sự khác nhau rõ rệt. Mặc dù đây được coi là sự nghiệp của toàn Đảng, toàn dân nhưng chỉ ở đâu dành được sự quan tâm lãnh đạo nhiệt tình và được cấp nguồn kinh phí tương đối đáp ứng yêu cầu của công tác phổ biến giáo dục pháp luật thì mới có hiệu quả thực sự rõ rệt trong chuyển biến nhận thức pháp luật của nhân dân.

Từ đó xuất hiện yêu cầu phải khẩn trương xây dựng, hoàn thiện và ban hành Luật phổ biến giáo dục pháp luật áp dụng thống nhất trong cả nước tạo ra tính đồng bộ trong hoạt động của công tác phổ biến giáo dục pháp luật đáp ứng yêu cầu trong tình hình mới.

Ngày 18/02/2009 Ban soạn thảo và tổ biên tập dự án Luật phổ biến giáo dục pháp luật tổ chức phiên họp đầu tiên do đồng chí Hà Hùng Cường (Bộ trưởng Bộ tư pháp)

làm Trưởng ban. Nội dung phiên họp này tập trung vào các vấn đề cơ bản của dự án Luật phổ biến giáo dục pháp luật.

2.2. Thực trạng về tổ chức thực hiện hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật

2.2.1. Giai đoạn từ năm 2003 đến năm 2007

a) Công tác tổ chức triển khai thực hiện chương trình

Sau khi Chính phủ ban hành Quyết định số 13/2003/QĐ-TTg ngày 17/01/2003 phê duyệt Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật giai đoạn 2003 - 2007 Bộ tư pháp đã khẩn trương tổ chức triển khai thực hiện Chương trình thông qua Hội nghị toàn quốc quán triệt về việc thực hiện Chương trình và ban hành Thông tư số 01/2003/TT-BTP ngày 14/03/2003 hướng dẫn thực hiện Quyết định trên.

Hội đồng phối hợp công tác phổ biến giáo dục pháp luật của Chính phủ, Hội đồng phối hợp công tác phổ biến giáo dục pháp luật của các Bộ, ngành, địa phương đã chỉ đạo các thành viên tổ chức triển khai nội dung và hướng dẫn thực hiện Chương trình như ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện, giới thiệu thông qua các cuộc họp, tập huấn, cũng như lồng ghép với việc quán triệt các chủ trương, chính sách khác của Đảng, nhà nước đảm bảo việc triển khai Chương trình phù hợp với từng nhóm đối tượng, địa bàn.

b) Các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật

+ *Về đối tượng được tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật:* theo tinh thần chỉ đạo của Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật giai đoạn 2003 - 2007 thì công tác phổ biến giáo dục pháp luật tập trung vào 5 nhóm đối tượng ưu tiên là nông dân, đồng bào dân tộc thiểu số, phụ nữ; cán bộ, công chức; thanh thiếu niên; người lao động, người quản lý; cán bộ công đoàn và lực lượng vũ trang nhân dân.

+ *Về các hình thức, biện pháp tuyên truyền mới tiếp tục được phát huy và nhân rộng:* Các hình thức tuyên truyền, giáo dục pháp luật truyền thống tiếp tục được vận dụng sáng tạo bên cạnh các hình thức tuyên truyền mới.

+ *Về nội dung pháp luật được tuyên truyền:* Nội dung pháp luật cần tuyên truyền về cơ bản là phù hợp, đã bám sát các chủ trương, chính sách lớn của Đảng và nhà nước trong phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm trật tự an ninh, an toàn xã hội, hội nhập kinh tế quốc tế.

2.2.2. Giai đoạn năm 2008 đến 6 tháng đầu năm 2009

Sau hơn một năm thực hiện Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật giai đoạn 2008 - 2012 của Chính phủ, đã có nhiều chuyển biến tích cực như: các cấp, các ngành đã xác định rõ vai trò của mình trong công tác này, giảm cơ bản tình trạng phó thác cho cơ quan tư pháp hay cơ quan chuyên môn như thời gian trước đây. Nhìn chung, nhiều hình thức phổ biến giáo dục pháp luật mới được phát hiện kịp thời và phổ biến rộng rãi, củng cố thêm lực lượng làm công tác phổ biến giáo dục pháp luật chuyên trách và phối hợp.

2.3. Thực trạng ý thức pháp luật của người dân

Với nhiều chủ trương, chính sách, đường lối đổi mới của Đảng và Nhà nước trong giai đoạn xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, công tác xây dựng hoàn thiện hệ thống pháp luật ngày càng nâng cao và có chất lượng tốt tạo ra sự chuyển biến rõ rệt so với thời kỳ bao cấp trước đây. Với các quy định phù hợp của pháp luật về các quyền cơ bản của con người (như ăn, ở, đi lại, kinh doanh...) đã tạo ra hành lang pháp lý thuận lợi cho sinh hoạt của mọi người dân. Ý thức pháp luật của người dân cũng có

sự chuyển biến tích cực, nhận thức về vị trí vai trò của pháp luật đối với đời sống ngày càng cao. Xuất phát từ nhận thức đúng đắn vai trò của pháp luật trong cuộc sống người dân có ý thức chấp hành, tuân thủ pháp luật tốt hơn.

Ý thức pháp luật của nhân dân Việt Nam không ngừng được hoàn thiện, nâng cao về mọi phương diện. Sự hiểu biết về tri thức pháp luật nói chung, pháp luật chuyên ngành của cán bộ công chức và người dân ngày càng nâng cao không chỉ về số lượng văn bản pháp luật mà về bản chất nội dung các quy định pháp luật. Điều này thể hiện qua tình hình ý thức chấp hành pháp luật của người dân trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội như kinh tế, văn hóa, giao thông, môi trường, y tế, hội nhập kinh tế quốc tế... được cải thiện rõ rệt thông qua việc tuân thủ đúng các yêu cầu, đòi hỏi của pháp luật. Ví dụ các chủ thể kinh doanh tuân thủ đúng các quy định về thành lập, hoạt động của doanh nghiệp; chấp hành tốt các quy định của pháp luật về cạnh tranh lành mạnh; kinh doanh thương mại; tỷ lệ tảo hôn ở miền núi, vùng sâu, vùng xa đã thuyên giảm đáng kể, tỷ lệ tội phạm và các vi phạm pháp luật khác cũng giảm rõ rệt,... Đồng thời, ý thức tự bảo vệ quyền, lợi ích chính đáng của người dân được nâng cao. Chính nhờ có tri thức pháp luật đúng đắn giúp họ có thể tự hành động để bảo vệ quyền lợi của mình mà không xâm hại đến quyền, lợi ích hợp pháp của chủ thể khác và Nhà nước.

Tuy nhiên, trong mấy năm trở lại đây tình hình ý thức pháp luật của đội ngũ cán bộ, công chức và người dân Việt Nam có nhiều yếu kém, đặc biệt có nhiều vấn đề mới phát sinh có chiều hướng gia tăng đến mức "báo động" là "điểm nóng" đối với tình hình chính trị, an ninh, xã hội.

Chương 3

MỘT SỐ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN, NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG HOẠT ĐỘNG TUYÊN TRUYỀN PHỔ BIẾN GIÁO DỤC PHÁP LUẬT NHẪM GÓP PHẦN NÂNG CAO Ý THỨC PHÁP LUẬT

3.1. Tính đồng bộ của hệ thống các giải pháp nâng cao chất lượng hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật nhằm nâng cao ý thức pháp luật

Để xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật cho nhân dân trong nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa phải áp dụng, thực hiện nhiều giải pháp cùng một lúc mới có thể đạt kết quả tốt như tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra đối với việc thực thi pháp luật; tăng cường tính nghiêm minh thông qua hệ thống xử lý đối với các trường hợp vi phạm pháp luật; hoàn thiện hệ thống pháp luật; hoàn thiện đổi mới công tác phổ biến giáo dục pháp luật...

Trong số các giải pháp nêu trên hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật là một giải pháp vô cùng quan trọng, đòi hỏi phải được thực hiện một cách thường xuyên liên tục và có chiều sâu chứ không phải thực hiện mang tính chất phong trào, bề ngoài. Đồng thời, bản thân hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật cũng có nhiều giải pháp để hoàn thiện, nâng cao chất lượng hoạt động. Do vậy, phải căn cứ vào thực trạng hiện nay để lựa chọn những giải pháp chủ yếu, khả thi phù hợp với từng giai đoạn phát triển để tạo ra sự chuyển biến rõ rệt.

Khi tiến hành triển khai thực hiện các giải pháp nhằm hoàn thiện, nâng cao chất lượng của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật phải đảm bảo tính đồng bộ của toàn bộ hệ thống các giải pháp, biểu hiện qua một số nội dung, yêu cầu sau:

- Đảm bảo sự định hướng của Nhà nước trong các quy định của pháp luật về hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật.
- Đảm bảo tính hợp hiến, hợp pháp, thống nhất và đồng bộ trong hệ thống pháp luật Việt Nam
- Đảm bảo sự lãnh đạo thống nhất của Đảng cộng sản Việt Nam trong công tác phổ biến giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức pháp luật của cán bộ, nhân dân.
- Hợp tác quốc tế trong hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật.
- Đảm bảo tính khả thi của các quy định trong hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật.

3.2. Các giải pháp chủ yếu

3.2.1. Xây dựng và hoàn thiện thể chế cho công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật

Luật phổ biến giáo dục pháp luật phải đề cập tới các nội dung cơ bản của hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật một cách chung nhất, thống nhất áp dụng trong cả nước. Tuy nhiên, bên cạnh đó cũng phải chi tiết hóa, cụ thể về các chương trình, hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật phụ thuộc vào đặc điểm địa bàn địa phương, đối tượng được tuyên truyền, nội dung tuyên truyền, hình thức tuyên truyền...

Để góp phần xây dựng và hoàn thiện thể chế hoạt động của hoạt động tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật chúng ta cần khẩn trương ban hành Luật phổ biến giáo dục pháp luật áp dụng thống nhất trong toàn quốc. Dự thảo Luật phổ biến giáo dục pháp luật vẫn đang được Ban soạn thảo và tổ dự án Luật trao đổi, lấy ý kiến đóng góp. Chúng ta nên xây dựng theo hướng như sau:

** Phân biệt các khái niệm liên quan như tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật; thông tin pháp luật và phổ biến giáo dục pháp luật*

Khái niệm hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật là khái niệm mang tính chất bao quát, tổng hợp. Nhưng ý nghĩa của mỗi cụm từ tuyên truyền, phổ biến và giáo dục lại khác nhau về bản chất. Do đó chúng ta phải nghiên cứu, tìm hiểu và làm rõ nội hàm của từng khái niệm để có những vận dụng phù hợp.

** Các hình thức, phương tiện tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật*

Bên cạnh các hình thức truyền thống như tuyên truyền miệng, tuyên truyền qua mạng lưới truyền thanh cơ sở, hòa giải cơ sở, trợ giúp pháp lý... thì trong bối cảnh hiện nay cùng với sự phát triển vượt bậc của khoa học công nghệ thông tin các hình thức tuyên truyền mới ngày càng được phát huy như qua báo chí (đặc biệt là báo điện tử), mạng lưới internet...

** Nội dung pháp luật được tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật*

Trên cơ sở hệ thống các văn bản pháp luật đó cần lựa chọn nội dung pháp luật phù hợp đối với từng đối tượng, đặc điểm tình hình của vùng, miền cụ thể. Hay có thể lấy đó làm các tiêu chí để làm căn cứ xác định nội dung pháp luật cần tuyên truyền, phổ biến cho cán bộ, nhân dân. Theo tôi không nên liệt kê các nội dung pháp luật cần tuyên truyền trong văn bản Luật vì sẽ rất nhiều không dự trù được hết những sự thay đổi của hệ thống pháp luật Việt Nam. Nên chăng chúng ta sẽ quy định thành hai mảng nội dung: luật chung và luật chuyên ngành. Từ đó Chính phủ, các Bộ, các ngành cũng như các địa phương trên cơ sở luật quy định sẽ khoanh vùng và xác định được những nội dung pháp luật nào cần tuyên truyền phổ biến cho cán bộ, nhân dân.

** Đối tượng được tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật*

Đối tượng cần được tuyên truyền phổ biến pháp luật là tất cả những người Việt Nam đang sinh sống ở trong nước và nước ngoài; đồng thời còn có người nước ngoài ở Việt Nam. Tuy nhiên, vẫn phải tiếp tục dành sự quan tâm cho các nhóm đối tượng ưu tiên là: nông dân, đồng bào dân tộc thiểu số, phụ nữ; cán bộ, công, chức; thanh thiếu niên; người lao động người quản lý; cán bộ công đoàn và lực lượng vũ trang nhân dân.

** Chủ thể thực hiện việc tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật*

Hiện nay, chủ thể thực hiện công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật bao gồm: đội ngũ cán bộ làm công tác phổ biến giáo dục pháp luật thuộc hệ thống các cơ quan tư pháp từ trung ương xuống địa phương (Bộ Tư pháp, Phòng tư pháp huyện, Ban tư pháp của xã); tổ chức Pháp chế trong các Bộ, cơ quan ngang Bộ; cán bộ, công chức các cơ quan thực thi pháp luật... Ngoài ra, còn có đội ngũ báo cáo viên, tuyên truyền viên, phóng viên, biên tập viên pháp luật trong các cơ quan báo chí, xuất bản, giáo viên giảng dạy môn giáo dục công dân, pháp luật.

3.2.2. Đa dạng hóa và đổi mới các hình thức, biện pháp và phương tiện phổ biến giáo dục pháp luật

Các hình thức tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật truyền thống phải tiếp tục được duy trì, phát huy hiệu quả trên thực tế đáp ứng yêu cầu trong tình hình mới hiện nay đối với công tác này. Đồng thời, bản thân các hình thức đó cũng phải được đổi mới cho phù hợp với tình hình mới.

3.2.3. Kiện toàn nguồn nhân lực thực hiện công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật

a) Về nhận thức tư tưởng trong công tác phổ biến giáo dục pháp luật

Quán triệt quan điểm việc triển khai thực hiện Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật phải được tiến hành đồng bộ với các Chương trình của Chính phủ, của các cấp, các ngành về phát triển kinh tế - xã hội và về phổ biến giáo dục pháp luật: Giải pháp này sẽ đảm bảo được việc tạo ra sự chuyển biến đồng bộ, tránh chông chéo, bảo đảm tiết kiệm về nguồn nhân lực trong công tác phổ biến giáo dục pháp luật. Do vậy, từ giai đoạn 2008 - 2012 và giai đoạn tiếp theo đòi hỏi Chương trình phổ biến giáo dục pháp luật phải bám sát và phục vụ có hiệu quả việc triển khai thực hiện các Chương trình của Chính phủ, các cấp, các ngành về phát triển kinh tế - xã hội. Đồng thời gắn với việc thực hiện Nghị quyết số 61/2007/NQ-CP ngày 07/12/2007 của Chính phủ về việc tiếp tục thực hiện Chỉ thị số 32-CT/TW của Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa IX), với các Đề án của Chương trình hành động quốc gia về phổ biến giáo dục pháp luật từ năm 2005 - 2010 của Chính phủ (Chương trình 212). Các chương trình, kế hoạch cần có sự lồng ghép, hỗ trợ nhau vì mục tiêu chung là nâng cao ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân.

b) Kiện toàn tổ chức và nâng cao hiệu quả hoạt động của Hội đồng phối hợp công tác phổ biến giáo dục pháp luật

Hội đồng phối hợp công tác phổ biến giáo dục pháp luật là cơ quan tổ chức phối hợp chỉ đạo giữa các cơ quan, ban, ngành, tổ chức ở Trung ương và địa phương về công tác phổ biến giáo dục pháp luật. Tính đến thời điểm năm 2008 Hội đồng phối hợp công tác phổ biến, giáo dục pháp luật của Chính phủ, Hội đồng phối hợp của các bộ, ngành và Hội đồng phối hợp của các địa phương cũng đã được củng cố, kiện toàn. Một số Hội đồng phối hợp

cấp tỉnh đã tiến hành sửa đổi, bổ sung hoặc ban hành Quy chế về tổ chức, hoạt động quy định rõ chức năng, nhiệm vụ của Hội đồng phối hợp cũng như quan hệ phối hợp với các sở, ban, ngành cấp tỉnh và Ủy ban nhân dân cấp huyện.

*c) **Củng cố, kiện toàn nguồn nhân lực thực hiện công tác phổ biến giáo dục pháp luật***

Nhằm không ngừng nâng cao hơn nữa hiệu quả hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật, góp phần tăng cường quản lý Nhà nước và xã hội bằng pháp luật trong tình hình mới hiện nay. Các bộ, các ngành phải tích cực trong công tác tập trung củng cố, nâng cao, phát triển đội ngũ cán bộ làm công tác phổ biến giáo dục pháp luật như: bố trí cán bộ chuyên trách theo dõi công tác này tại những đơn vị có tổ chức, cán bộ pháp chế hoạt động theo quy chế của Chính phủ.

3.2.4. Hoàn thiện chính sách, chế độ về quản lý và sử dụng nguồn kinh phí phục vụ công tác phổ biến giáo dục pháp luật

Có thể nhận thấy rằng kinh phí, cơ sở vật chất và các phương tiện tiến hành công tác phổ biến giáo dục pháp luật có tác động quyết định đến hiệu quả của việc triển khai thực hiện chương trình tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật. Trong giai đoạn trước đây vấn đề này được coi là một nguyên nhân gây khó khăn cho công tác phổ biến giáo dục pháp luật. Vì vậy, trong thời gian tiếp theo đòi hỏi phải có sự đầu tư thỏa đáng về cơ sở vật chất cho công tác phổ biến giáo dục pháp luật. Thủ trưởng các cơ quan, đơn vị, người đứng đầu tổ chức phải có trách nhiệm cụ thể về đầu tư cho công tác phổ biến giáo dục pháp luật trong phạm vi khả năng cho phép của mình.

KẾT LUẬN

Vai trò của hoạt động tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật đối với việc xây dựng, nâng cao ý thức pháp luật trong nhân dân có ý nghĩa vô cùng quan trọng, đặc biệt trong giai đoạn xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong tình hình mới. Công tác phổ biến giáo dục pháp luật ngày càng khẳng định được vị trí, vai trò của mình và được coi là bộ phận trung tâm trong hệ thống giáo dục chính trị, tư tưởng đặt dưới sự lãnh đạo thống nhất của Đảng Cộng sản Việt Nam. Với nhiều chính sách, chủ trương, đường lối đổi mới của Đảng và nhà nước cũng như sự quan tâm, chỉ đạo sát sao của các cấp, các ngành từ trung ương xuống địa phương công tác tuyên truyền phổ biến giáo dục pháp luật ngày càng phát triển mạnh mẽ đạt được nhiều thành tựu đáng khích lệ.

Những kết quả mà công tác phổ biến giáo dục pháp luật đạt được đã tạo ra sự chuyển biến rõ rệt đối với ý thức pháp luật của cán bộ, nhân dân : hiểu biết về tri thức pháp luật, thái độ tôn trọng và tuân thủ pháp luật ngày càng cao. Tỷ lệ vi phạm pháp luật trong nhiều lĩnh vực đời sống xã hội giảm đáng kể.

Tuy nhiên, để tiếp tục phát huy vai trò này thì chúng ta phải tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp chủ yếu để đẩy mạnh, nâng cao chất lượng của công tác phổ biến giáo dục pháp luật từ đó nhằm hoàn thiện, nâng cao ý thức pháp luật cho nhân dân đáp ứng yêu cầu trong tình hình mới hiện nay.